

იური

№ 25 (94) 28 03 2009

სახალხო

მთარაობა

“სამაგრელოს” ღრმანი

50 00 00 00

ეკვლელთა სავანედ ეშველი საქართველო 2

რ. შალახარიძე

ღმერთო გაუჩინე პატრონი
ჩემს სამშობლოს!

3

ილუზიის ტყვეობაში მოეშველი ქვეყანა

რეაქცია აზრი: საქართველო იძლევი გაკათა, რომ სომხეთი
ამინისტრაციას გეოპოლიტიკური სივრცის ლიდერად აკლი,
მაგრა, როგორ დასაჭამილ ამინისტრაციას საქართველო
ლიდერობდა...

სალისგულგარეთყავაგულები!

(სამეგრელო – უფრთხილდი ყალბისმქმნელებს!)

2-11-12

დავით ქობალია

იონა
მარცარგია და
“ვეფხისტყაოსანი”

8

ლელიკო
ჯაფარიძე:

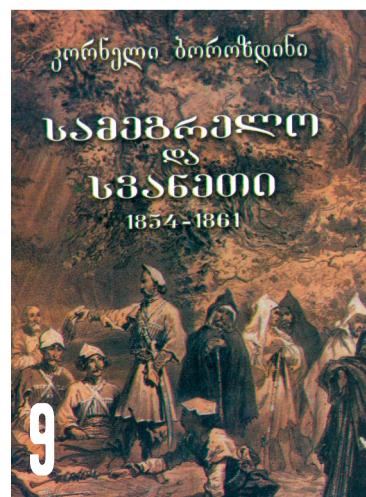
ეს სააკიანცი,
როგორც
პრეზიდენტი,
ჩემთვის
მკვდარია!

7

ამის
დაბარბარის.
ან
დავითყენის
უფლება
არც რუსსა
აეგს და არც
ეართველს!

6

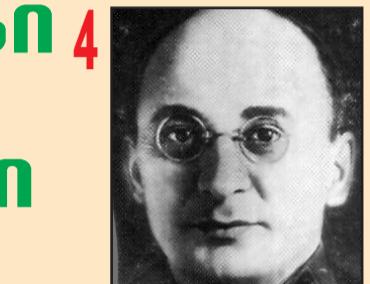
ნაწყვეტები ვ-ველინგთოს
წიგნიდან "გავპასი"

9

სახალხო
მოძრაობები
სამართლებანი

შოთა
რიტები

10

ლავრაცი 4
ბარია —
ერთობლი
განია

ბაზარი “ილორი” 12
აბრძოლებს შერილების
ციკლის პლატას,
ამჟღად უკვე
მოვლიოს უდიდეს
ვანპურისალებას

ალფრედო დი-სტეფანო მსოფლიო კლასის
უნივერსალური მოთამაშე.

ვაგრძელებთ
ნაწყვეტების
ბეჭდვას
პროფესორ
კლიმენტი
შელიას წიგნიდან
“კოლხეთი —
ჩვენი სამყაროს
კარიბჭე”

კართველობის
სამი
უთო 10

სახალხო
მოძრაობები
სამართლებანი

შოთა
რიტები

ოს იურ სამეგრელოს დეკასევტ?

ეს ნიდაბი, ნაპოლეონ I-ის სხვა მემორიალურ ნივთებთან ერთად თავის დროზე მეტკიდრეობით მიუღია ნაპოლეონის დის შეიძლიშვილს აშილ მიურაბს (1848-1895), რომელიც, როგორც უკვე აღნიშნებოთ თავის ცოლთან, სამეგრელოს მთავარ დაჟით დადიანის ასულ პრინცესა სალომე დადიანთან ერთად სამეგრელოში გადმოსახლდა და აქ გადმოიტანა თავისი საოჯახო რელიგიურიც.

შეზეუმის უმდიდრეს ბიბლიოთეკაში
დაცულია ათასობით უნიკალური წიგნი
ქართულ და ევროპულ ენებზე. აქ ინახება
ნაპოლეონ პირველის კორესპონდენციები 32 ტრიად, რომელიც ფაქტობრივად
ერთადვრით სრულად შერჩენილი ექვემდებარია. აქვეა ფრანგებსკო ანტომარკის წილი
ნაპოლეონის უკანასკნელი წუთები¹ და ლ. გალუას „იოაკიმ მიურატის ისტორია“, აგრეთვე ფრანგული მხატვრული
დიტერატურის უმდიდრესი კოლექცია, ძვირფასი ენციკლოპედიები, ევროპული
კლასიკური ოპერებისა და ოპერეტების კლავირები და ტიტურები. საქართველოს
ისტორიის ამსახველი უნიკალური თხზულებები, მათ შორის მარი ბროსეს მიერ
1829 წელს პარიზში გამოცემული „ცხოვრება საქართველოს“ თვიმურაზ ბატონიშვილის ავტოგრაფიული მინაწერებით.
ბიბლიოთეკას ამშენებს სამეცნიელოს
პრინცის ანდრია დადიანის საჭადრაკო
პარტიების ლამაზი დაბოლოებაზე, რომელიც ანდრიას მეგობარმა შიფრს მა 1903
წელს კივეში გამოსცა ფრანგულ ენაზე.

შუზუმშ გააჩნია მდიდარი სამეცნიერო
ბიბლიოთეკა, რომელიც შეიცვას XIX-XX
საუკუნეების დამდგენის უცხოურსა და, გან-
საკუთრებით, ფრანგული წიგნების შესა-
ნიშნავ კოლექციას, სადაც უხვადა წარ-
მოდგენილი ნაპოლეონის გაოქის მემუა-
რული და სხვა სახის ლიტერატურა.

შუზეუმის ჭეშმარიტ საგანძონურს წარ-
მოადგენს ქართველი, რუსი და სხვა უც-
ხოვლი მხატვრების ნამუშევარი ტილოუ-
ბი. მათ შორის განსაკუთრებულია გერ-
მანელი ვერმწერის ფრანც ქსავიერ ვინ-
ტერპალტერის მიერ შესრულებული გერ-
მერინე ჭავჭავაძის პორტრეტი. იგი პა-
რიზშია შესრულებული დაახლოებით
1865 წელს. სამეგრელოს სამთავროს
გაუქმების (1857) შემდეგ ეპატერინე ჯერ-
რუსეთში, შემდეგ კი ევროპაში ცხოვ-
რობდა. პორტრეტზე გამოსახული წმინდა
გიორგის ბრინჯაოს მედალი დედოფალს
გადაეცა 1853-1855 წლების რუსეთ-თურ-
ქეთის იმში გაწეული დიდი დვაწლისათ-
ვის. განსაკუთრებით უნდა აღინიშნოს, რომ
ერთ-ერთ ბრძოლაში ის პირადად
ხელმძღვანელობდა სამეგრელოს სამთ-
ავროს ჯარს. საფურადლებია ისიც, რომ ეს
ჯილდო დედოფალს უწადობებს რუსეთის
იმპერატორ ალექსანდრა II-ს კორონაცი-

დადიანების საგვარეულო კოლექციაში ინახება უცნობი მხატვრის მიერ შესრულებული სამეცნიერო უკანასკნელი მოეფრის ნიკო დადიანის (1847-1903) პორტრეტი. აქევა წარმოდგენილი ის იარაღი, რომლითაც ნიკო და მისი ძმა ანდრია დადიანი დაჯილდოვნენ ბალკანეთის ომერაციაში გამოჩენილი მამაცობისათვის. ანდრია დაგოთის ძე დადიანი პირველი ქართველი მოჭადრაკე იყო. მისი სახელი კარგად არის ცნობილი მსოფლიო საჭადრაკო სამყაროში. 1900-1904 წლებში ანდრია დადიანი მოჩეკარლოს საერთაშორისო საჭადრაკო ტურნირის პრეზიდენტი იყო. მისი თაოსნობით დაწესდა რამდენიმე პრიზი „დამაზაზი პარტიიდი-სათვის“. ნიკოლ ქართველობა შორის წერაკოთხვის გამავრცელებელ საზოგადოებას საზექრად გადასცა დადიანთა უნიკალური ბიბლიოთეკა. მისივე ინიციატივით საქართველოში დაარსდა უამრავი საქველმოქმედო ორგანიზაცია, სასწავლებლები, უმწეოთა თავმესაფარი სახლები, აფთიაძეები.

დადიანის სასახლის საგმოფერო დაბაზში დაცულია სახელგანთქმული ფრანგი მხატვრის პირ ბლანშარის მიერ შეს-

საკულტო ნაგებობები და სიძველეები

რუსების ული რამდენიმე ათეული ნამუშევარი, რომლებიც მეცხრამეტე საუკუნეში რუსეთის იმპერატორმა ალექსანდრე II-მ სახუქრად გადასცა ნიკო დადიანს ბლანშარმა სამეცნიელოს დედოფალი და დადიანების ოჯახის სხვა წარმომადგენლები პეტერბურგში დასატა. ხოლო კავკასიაში სტუმრობის დროს ბლანშარმა შექმნა ფერწერული ნამუშევრების მთელი სერია: „დაღვესტანი“, „გაეთიო“, „ტფილიძეს“, „თავისუფლება ქართულად“ და ა.შ. კესახოსატების სიმძიდროთა და მათი

ქალაქ ზუგდიდის განაპირას, გორაკზე
აღმართულია ვარაუდით მეთოხხმების
საუკუნის მეორე ნახევრის ჯვარ-გუმბა-
თოვანი კელესია, რომლის დასავლეთ კა-
რიბჭეზე სამრეკლოა დაშენებული. საყუ-
რადღებოა 26 ჰეკტარზე გაშენებული ბო-
ტანიკური ბაღი, სადაც ხარობს დაკით და-
დიანისა და ეკატერინე ჭავჭავაძის დროს
საფრანგეთიდან, იტალიიდან, აზისა და
ჩრდილოეთ ამერიკის ქვეყნებიდან შემო-
ტანილი სუბტროპიკული და ზომიერი პა-
ვის იშვიათი მცენარეებიდა. ამ ბაღს 1840
წელს დაუდო სათავე ეპატერინე ჭავჭა-
ვაძემ. „ეს გახდავთ განუმეორებელი
სივრცე, სადაც პატარაც კი ლიდად მოს-
ჩანს. ამ ბაღს ანალოგი არ გააჩნია ამიერ-
კავკასიაში“, წერდა ოუხი ჩინოვნიკი და
მოგზაური კორნექლი ბოროზდინი თავის
ცნობილ მემუარულ ნაწარმოებში „ომერ-
ჯაშ სამეგრელოში“.

1047 ყდებიქ, ჭავეთშით (XII-XIII საუკ. 30-იანი წლები), ხეოს (XVII საუკ.) ციხე-სიმაგრეები დასხვა.
შეა საუკუნეების ქართული კულტური კერა, ჭყონილის ანუ მარტვილის ტაძარი საუკუნის პირველ ნახევარშია აგვა ბული. იგი მდებარეობს დაბა მარტვილში, რაიონის ცენტრში, მოზრდიდ ბორცვზე (“მარტვილი”) ძველბერძნულ ენაზე ნიშნავს “წამბეჭდს”. ძველი და სახლებული ადგილის, მარტვილის თავ დაპირველი სახელწოდება ჭყონილი იყო მერვე საუკუნის პირველ ნახევარში ა. ქრისტიან მოწამეთა სახელზე ააგეს ჭყონილის საკისეკოპოსო კათედრალი — მარტვილი, ხოლო გვიანდელ შეა საუკუნეებში კელებია დეოსისტშობლის სახლობის გახდა. მარტვილის ტაძარი გეგმით დაღინიანი არა რამა არა მაგარა სრულიადაც არ იმეორებს მას. სურომ მოძვარმა თემის თავისუფალ ინტერესებისას მიმართა და დამოუკიდებელი მსახურებლი ნაწარმოები შექმნა. შენობის გეგმა რამდენადმე შეცვლილია: გუმბათი დიამეტრი უფრო მცირეა, კუთხის ნიშები კი უფრო დიდი, გახრდილია აფხისები მკლავების ზომაც. შეცვლილია აგრეთვა კადრაგიდან მრავალწახაგაზე გა

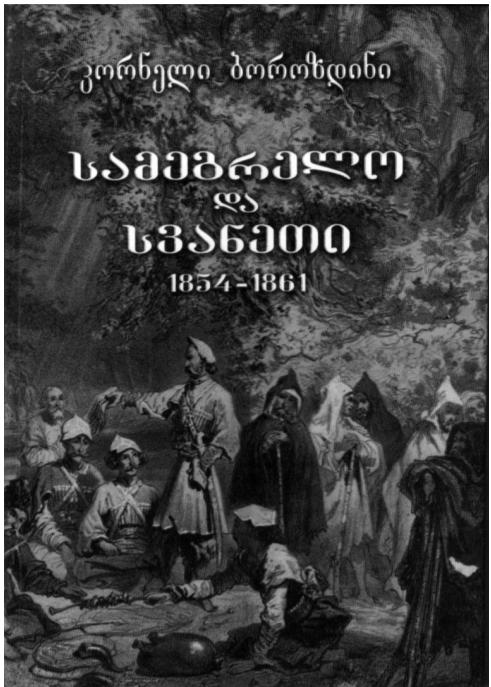
დასვლის გუმბათებიშა სისტემაც – ტრომ-პებს აქ ერთომეორებულ დაიღული პატარა კამერების რიგით შექმნილი საფეხურებრივი სახე აქვს ფიგურები და მცნობარეთა ორნამენტი ერთიან ნახატშია ჩართული და გარკვეულ რიტმულ დანაწევრების ექვემდებარება. ფრიზებზე ბიბლიური სიუკეტებით გამოსახული (დანიელი ლომთა ხაროში, სამსონი და ლომი, ქრისტეს ამაღლება თოხი ანგელოზის მიერ და სხვა). მეათე საუკუნეში აფხაზთა მეფე გორგი მეორის დროს, ეკლესია საფეხურებინად გადაკეთდა: მას დაუმატეს გარეთა კედლები, ამოიკანებ ახალი გუმბათის ყელი. ამიტომ, იგი გარეან აღარ მოგვარნებს ჯვრის ტიპის ძეგლს, დასავლეთის ეკვდერიც ასევე მეათე საუკუნისა, ინტერიერი სხვდასხვა დროსაა მოხატული (მეორობმეტ-მეხვიდმეტე საუკუნეები). ტაძრის გვერდით დგას მცირე ორსართულისა კელესია (დაახლოებით მეათე საუკუნისა).

ქართული სახელმწიფოს აფხაზეთის
მეფე გიორგი II-მ (912-957) მარტვილის ტა-
ძარი საეპისკოპოსოდ აქცია. სწორედ ამ
დროს დააშენეს მას გუმბათი, მიაშენეს და-
სავლეთი კვედერი. ამავე სახნაში აგდებუ-
ლად მიიჩნევა მის გვერდით მდგარი ორს-
ართულიანი მცირე გადლესია. მარტვილის
ტაძარი წარმოადგენს კუთხისითასიან
ტეტრაგონქს და მცხეთის ჯვრის ტიპის
ძეგლებს განეკუთვნება. მაგრამ, ამავე
დროს, მას მხატვრულ-არქიტექტურული
თავისტყურებებიც გააჩნია, განსაკუთრებით
დეკორატიულ მორთულობაში. ტაძარს
აშენებს რელიეფები, რომლებიც კომ-
პოზიციური და პლასტიკური გადაწყვე-
ტით და შესრულებით ისტაბრიძით შეა-
საუკუნეთა ქართული ხელოვნების მა-
დალმხატვრულ ნიმუშებს წარმოადგენს.
ჟყონდითის ეპისკოპოსი იმავდროულად
ერთიანი, მძლავრი საქართველოს სამეცნი-
სმწირნობართულუცები (დღვენდელი სი-
ტყვებით რომ ვთქვათ — აღმასრულებელი
მთავრობის მეთაური) იყო. ტაძრის ინტე-
რიერს ამჟიბს XVI-XVII საუკუნეთა მო-
ხატულობა, რომელთაგან ორიგინალობით
გამოირჩევიან ქტიტორების ფრესკები. ეს
ტაძარი წარმოადგენდა საძვალეს
სამეცნიელოს მთავრობა ჩიქვან-დადიანთა
დინასტიის (1701- 1867 წლების) მთავრუ-
ბისა.

მეათე საუკუნის მოქეთის საგათვედრო
ტაბარი აფხაზეთში, ოჩამჩირის რაიონში
მდებარეობს. იგი მეფე ლეონ მესამედ
ააგო (957-967 წლები). ტაბარი სამნა-
ვიანია, სამღვევლოების მწერივით
განაპირა ნავების გახსნივი, აღ-
მოსავლეთის მხრიდან სამი შევრილი აფ-
სიდა აქებს, რომელთაგან შეუ (საკურთხ-
ევლის) აფსიდა შეიგნიოთ ნალისებრი ფ-
ორმისაა, გარედან - ხეოთვანია. გუმ-
ბათი ეყრდნობა შენობის ცენტრში აღ-
მართულ ოთხ ბოძს. კვადრატიდან გუმ-
ბათის ეყლზე გადასვლა განხორციელუ-
ბელია აფრების საშეალებით, გუმბათის
ორმეტწანიანგა ეყლი დაბალია. შენობა
შემთხვილია თლილი ქვის პერანგით.
ფასადებს ჩუქურთმები არა აქვთ. მოქეთის
ტაბარი საუკუნეთი მანძილზე ლიტერ-
ატურულ-საგანმანათლებლო კერას წარ-
მოადგენდა, სადაც ხეგბოდა ხელაწერ-
თა გამრავლება, ძველი ნუსხების აღდგენა
და მრავალი სხვა. მოქეთი იყო მდიდარი
წიგნსაცავი. ჩვენამდე მოლექულმა ხელ-
ნაწერებმა მოქვედ მოღვაწეთა სახელები
შემოგვიანებეს. აღსანი შნავია დანიელ
მოქვედის თაოსნობით გადაწერილი
ოთხთავი (1300 წელი), რომელიც მდიდრუ-
ლადაა შესრულებული და დამშვენებუ-
ლი ლამაზი ორნამეტებით ბერ ეფრემის
მიერ. ძალზე საინტერესოა მოქვედი
მდგველმთავრის ეჭვითმ საყვარელიძის
ბრძანებით გადაწერილი მეტაფრასი
(მეოქენებები საუკუნის გადამწერი -
ნავერატიოზ ციმცაძე). აქვე ზებედე დი-
აკონნა და გიორგი მწერალმა გადაწერებ
გულანი (მეოქენებები საუკუნე).

დავით ჩხილებე

სამართლო და საქაობი

აბ წიგნის აკტორის, კორნელი
იროზდინის სამსახურებრივი ქარი-
ხა კავკასიაში დაიწყო. იგი ჯერ
აგარამართებლის პაცულარიაში
ემანილდა, შემდეგ კი (1854 წელს)
მეგრელის დევოფალთან მიავლინეს
წერ-მოწერის საწარმოებლად და მისი
ილების აღმზრდებლად. 1858 წელს
აინიშნა სენაკის ოლქის უფროსად,
დაც 1867 წლამდე იმსახურა. სწორედ
გაუცნო იგი სამეგრელოს მოსახლეო-
ს ყოფას, რომელიც საინტერესოდ აღ-
რა თავის წიგნში.
იროზდინის მოგონებებში საკაოდ
იცლად არის გადმოცემული ოს-
ლეთის ჯარების მიერ სამეგრე-
ლოს აწიოკება, რომელიც შემდეგ
რუსმა ჯარისკაცებმა ალაგმეს.

კორნელი ბორო ზდინი

ოლქის უფროსებს თრ-ორი თანაშემწევე უნდა ჰქოლოდათ და ერთი მათგანი უფლება გვქონდა ადგილობრივი თავად-თაგანი აგვეყანა; ვისარგბლე ამ უფლებით და ამ თანამდებობაზე მოვიწვიე ერთ-ერთი ბატონშვილთაგანი, თავადი დიმიტრი გრიგოლის ძე დადიანი, და არც მინანია, რომ ის ავირჩივ დიმიტრი სრულებით არ ჰგავდა თანამოგვარებს. ზედმიწვენით პატიოსანი და მოუსყიდველი, ჰყვლასგან პატივცემული იყო და საჭიროების დროს სიმპაციის გამოხენაც იცოდა. თავის ქვეყანას მშვენივრად იცნობდა, ერთ დროს განსხვენებულ მთავართან მდინარეებადაც იყო ნაშეოფი, და ასეთი კაცი ბევრ რამეში იყო ჩემთვის გამოსადეგი. რუსული არ იცოდა, მაგრამ ეს სრულებით არ უშლიდა ხელს, თავის შინგაზრდილ საქმისმართმებელ ბოკერიას დახმარებით, რომელსაც ზოგჯერ მათრახით აუქრელებდა ხოლმე ზურგს ცუდლუტობისათვის, — მშვენივრად ასრულებდა, რასაც კი მივანდობდი. მისი მოტუქება შეუძლებელი იყო, მაშინათვე მოუხვედებოდა ყოველგვარ საიდუმლობას და ჰყვლაფერს დაუფარავად მე შემატყობინებდა ხოლმე.

საზოგადოო დღითი-დღე ახლოს ვეცნობოდი აქაურს საზოგადოებას, და ოუჩვენ ეს გაცნობა გულწრფელად გვინდოდა, საუკეთესო ნაწილი ადგილობრივთა მყიდრთა ამაში ხელს გვიწყობდა, და რადგან ადამიანი ყველგან ადამიანია და როგორც ცუდთა შორის კარგბიც გამოერევა ხოლმე, როცა უფრო და უფრო გაფიცანით მეგრელები, კარგები ვინც იყვნენ ყველა წოდებაში, მაგაფიოდ გამოჩნდენ ჩვენს წინაშე სხვა არა ყოფილყო რა, მარტო ამაშიც დიდ დახმარებას ვპოვებდით, და საადმინისტრაციო სამსახურის ინტერესი დღითი-დღე მეზრდებოდა.

4
მაგრამ ერთი თვეც არ გასულიყო ჩვენის გაუწენარებლის მუშაობისა, ისე შევამზნიერ, რომ ჩვენს საქმიანობას, ეფუძობდა, ხელს უცარავდა ნადევოფლარის იქ ყოფნა. ეგატერინე გორდში სცხოვრობდა, გარს ეხვივნენ ჩიქოვანები, რომლებიც წინამ ყველა საქმეთა გამგენი იყვნენ და ახლა უსაქმოდ დარჩნენ; ვერ შეკრიბებოდა იმ აზრს, რომ ძალა-უფლება ხელიდან გამოყვალა, თუმცა ასეთი თავის მდგომარეობა თვითონვე შექმნა ხელოვნურად. ხოლო ჩიქოვანები არა თუ არ ამშვიდებდნენ, პირიქით, უარესად აღიზიანებდნენ სხვადასხვა ჭორებით და მოთქა-მოთქმით ჩვენს მიმართ. ის კი არა, ცდილობდნენ მოგეონებინათ სხვადასხვა მიზეზები, მის შესაჯახებლად რუსის აღმინისტრაციასთან, რომ მერე მისვისვე დაეცინათ, ან და, უკეთუ ეს ვერ მოხერხდებოდა, თავიანთი თავი მისი უსამართლობის მსხვევრად გამოიყვანათ. ამ თვალისსევირით ისინი ფიქრობდნენ რომ

Նարձելեցին գասրառութ գանօնմքեմ մը-
ցըմարյութ ճա գայլեցն պայցել մտաշրիւս;՝
Ռուց յեց ար գանձրուս, և բայլեցին ու-
խմուրտմայցն պայլեցաս քանոնիցը
մյմկացութ սասարցեծլու, ճա ուշ
մյմկացութ ար չկազ - մուս պայլեցա գա-
ճացա ոնցլուս մտաշրածիս մօյը արհյուլ
քորչե.

გეოგა. ეს რატომ მაშინ არა ჰქენი, როცა
პეტერბურგიდან დაგბრუნდი?

აძახე მიქაელ არავერი უთხრა, და დარცხვენდილივით თავშაქნდრული იდგა დასელში ჭუდსა ჭმუტნიდა. ამ სიჩუმეში რამდენსამე წუთმა გაიარა.

— არ გინდა მი პასუხო ჩემს შეკითხვაზე,
განა? — დაიწყო ისევ ეპატერინემ, —
მაშასადამებ, აღიარებ, რომ ცუდი პქნი, რომ
ჩემთან არ მოხვედი!..

მიქავამ თავი აიღო და ძალიან ნელის
ხმით დაიწყო ლაპარაკი:

- ଦୟାନ୍ତାଳି, ମେଶିବାନ, ବାନ ତୃପ୍ତ ଗାଥିର୍ବ୍ୟାଜ ଦା ମିଥ୍ରମ ଗାକଣ୍ଡାରିତ ହୁମାଦ.
- କ୍ଷମାଦୀରା ଏବଂ କ୍ଷମାଦୀରା - କ୍ଷମାଦୀରା

— სოჭვი, გეოგაფია, სოჭვი, — სურათებად
სიტყვა გააწყვეტინა ეკატერინებმა, —
სიმართლის თქმისათვის თავის დღეში არ
გაიზურები.

მისავად ერისოავს შეხედა,თითქოს ლა-
პარაკის ნებასა სხოვებო,და როცა ერის-
თავგმა თანხმობის ნიშნად თავი დაუქნია,
დაიწყო:

— მაპატივეთ, დედოფალო, რომ არ გეან-
ასთა — თუ კრ ასახოთ აშებომ რომ

, ელით... და არ გეხსელით იმიტომ, რომ
ოძახს ვარას ავშეცვლი ძალასწარებული ფონი

თქვენ კერას გვი ძევლით, ძალიანაც ორ გნებავდესთ...

ծյլաց զայորչպիճա, ճա ճաօյզո:

— աս ոյ, ամ մտու մօրաւ (մարքզօլու մոնեսէյրո մաջաց մտաზգաւա) շլյեխ ցեղաբնի, տվաբն աշոյի. ամ եալուաձաւ զթ

მიქაელ განუშემდა და თავი ძირს დახარა. ეკატერინეს სახეზე უსახლვო წევნა გამოეხატა და ახლა რომ უფლება პონოდა, იმ წამსვე გადაქრობდა, ვინც გაუშემდა და პირში, ამდენი ხალხის თანხას სწრებით, ასე ამხილა. მაგრამ თავს ხალა დააგრანა, ცოტა ხნის ხინუმის შემდეგ თავმდაბლად გაიღია და მიქაელს უსხერა:

— კარგი, შვილო, დმერთმა მშვიდობით

ხამტოვოს.
ხუმრობით დაიწყო ეპატერინგმ, როცა
მიქაელის დანტონი უწოდა. მაგრამ როცა
მიქაელის პირიდან კვლავ გაიგონა იგივე ხმა
უკიდურეს უძებურებაშიდა მიუვანილ ხალი-
ხალისა, ის ხმა, რომელიც მან თავისი დროზე,

როცა ძალა-უფლება მის ხელთ იყო, ყურადღ არ იღო, მიხვდა, თუ რარიგ უადგილო იყო

ეს ხუმრობა და ეს დაცინვა. ასეთი
შემთხვევები არამც თუ არ ულბობდენენ
გულს, პირიქით, უფრო აბოროტებდენენ
ყველას წინააღმდეგ: ვისაც გულწრფელად
მისი სიკეთე უნდოდა, მაგრამ ვინც მის
ნათქვამს კვერს არ უკრავდა.

, 5

დეკრეტის შემდეგ მოვიდა თავადი გაგარინი და ეპატერინეს ურჩია ბარიატინსკის ონეგას დაყოლოდა და ბავშვების ქონების დამცველად დაუსახელდა მის მიერვე თან წამოყანილი, ყველასაგან პატივცემული პოლქის უფროსი თავადი იაგორ ივანეს ძე აბაშიძე. მაგრამ ეპატერინემ პასუხად მეტად მკახე საყვარელურებით ააგსო: “უმწეო ქვეითი, მცირეწლოვან ბავშვებიანი, დამიბრივებო, გინდათ გამძარცვოთ და სადღაც გადამკარგოთ!. ჩემს შვილებს ძვირფასი მამული აქვთ სამეგრელოში, ერთ დროს ამ მამულს ასიათასიობით ექნება შემოსავალი და ასეთი მამულის მოვლა-პატრონობა ვისდა შემიძლია მივანდო? ჩემის თვალებით თუ არ უკურებ, ისე უკალაფერს დაიტაცებენ”. თავად აბაშიძესაც კარგებისა აკადრა. “როგორ,— უსაყვარდული დედოფალმა,— რუსის მთავრობისაგან, როგორ გაძევდე ჩემთან მოსვლა უჩემოთ და მზრუნველობა როგორ ითხოვეთ?”. ხოლო თავადი გაგარინი იძულებული შეიქმნა თავისი კურიო მოესმინა თავად ბარიატინსკის ასახულება.

ପରିବାରକୁ ଉପରେ ଆମଙ୍କ ଜୀବନ

მეცნიერებაში დაზუსტებულ
არ არის, თუ როდის მოქმედა პერიოდი კართულ სივრცეში. ზოგი
გიგრის ვარაუდით ეს მოხდა ძველ წელთაღრიცხვის I საუკუნეში სხვა
სხვები კი ფიქრობენ, არაბების მიერ აღბანეთის დაყვრობის პერიოდში (VII ს.). პროცესირ
ნოდარ ასათიანი (დარწმუნებული ვარ არ შექმნებოდა) „საქართველოს ისტორიაში“ (1999) წერ,
რომ ირანის შაპს ხანგრძლივი ბრძოლის (459-463) შემდეგ, გახტა
ტანგ გორგასლის მეოთხესტ დაუმარცხებაში აღბანეთის მეფე გაჩნდა
და იქ გაუყენებია სამეფო ხელისუფლება (463), რითაც უსარკო
გებლია იძერის (ქართლის მეფეს ვახტანგ გორგასალს და შემოუერთებია პერიოდი – დასავლეთ აღმოჩენით. გამოდის, რომ
გორგასალს ჰქონება მიუღია ირანის შაპს ერთგულებისათვის.

ამის თაობაზე ა. შონია წერს
“უცნობია, თუ რა წყაროებს ეყრდნობა ნობილი ნ. ასათიანი, მაგრამ, თუ უაღრესად სარწმუნო მასალები არ ქვენდა, ამის თქმა გაუმარტინდება, ვინაიდან ეს ერთგვარ ჩრდილს აყენებს ვახტანგ გორგასლის პიროვნებას”.

შონია აღნიშნავს: წყაროებისა
და ქართული მეცნიერების
მიხედვით “გორგასალი იყო
მორწმუნე, ოომებლაც დიდ
ლგაწლი დასდო ქრისტიანობას
მას მიეწერება ქართული ეკლეს
სიის აგზოებალიის მოპოვებ
მრავალი ქრისტიანული ძეგლის
მშენებლობა. მით უფრო მოუ
ლოდნელია, რომ ის შეეკრა მაკ
მადიანურ საარსეთს ერთმორწ
მუნე შეზობელი ქვეყნის წი
ნააღმდეგ.

თოთქმის ათი საუკუნის -
კონსტანტინოპოლის დაცემი
(1453 წ.) შეძღვებ, მუსლიმანებმა
1461 წელს დაიკურეს დაზების
დედაქალაქი ტრაპიზონი. აქედა
დაიწყო ბერის ანაბარად მიტო
გვიზელ მეგრელ-დაზების მასო
ბრივი გამუსლიმება. ეს განაპი
რობა იმანა, რომ დიდი ხნით ადრე
შეაში გახსელებილა მეგრელებმა
და ჭანებმა მტერს შესავარის
წინააღმდეგობა ვერ გაუწიეს.

ვაგრძელებთ ნაწყვეტების ბეჭდვას პროფესორ ბატონ
კლიმენტი შელიას წიგნიდან
“კოლხეთი – ჩვენი სამყაროს კარიბჭე”

ამით ჭანები (ლაზები) მუსლიმთა
გავლენის ქვეშ მოექცნენ და და-
საბამიდან დამოკიდებლობი-
სათვის შეუდრევალად მეტროლი
ტომები მაინც დამპირობელთა
შეუძლებელობა და მას მომდევ
სახლაო ” (იქნება ამიტომაც ჰქვია
“ქართველს” მეგრულ ენაზე
“ქორთუ” (გორთუ), რაც განცალ-
კვებას, გაყოფას ნიშნავს –
“ლორის” რედაცია).

ძალის განვითარების მიზანის დაკარგების ენა, სარწმუნოება, ეროვნული კულტურა და გადაშენება-გადაგარების გზაზე დაგნენ.

კოლხ-მეგრელების წინააღმდეგ ბრძოლა დიდი ხნის წინ დაიწყო. გამოჩენილი ისტორიკოსი, არქეოლოგი და ეთნოგრაფი დამიტრი ბაქრაძე (1826-1890 წ.წ.), ი. ჭავჭავაძის მაცნებარი იმ პარაგვაზე მიმდინარეობის დროის გამოიწვია, არამედ ჭანეთის (ლაზეთის) მთელი ტერიტორია თურქეთმა მიიტაცა და საქართველოსათვის სამუდამოდ დაკარგული აღმოჩნდა.

დ. ბაქრაძე წერს: „ჯერ კიდევ ჰუროდოტეს და სტრაბონის დროს დაზები იყვნენ შორს დასაცლეთთ, ტრაპიზონიდან მდინარე დალისამდე ანუ ახლანდელ ყიზილ-ერმაკამდე. ქსენოფონტეს მიხედვით ტრაპიზონი მდებარეობდა კოლხეთის ლაზთა ქვეყანაში“. თავის მხრივ ქართველი მემატიანები ტრაპიზონს უწოდებდნენ გერისის „სოფელს“. შემდეგ დ. ბაქრაძე აგრძელებს: „ლაზები მეგრელებთან ერთად ერთ ტომს შეადგენდნენ და ომ ამ ტომებს ოდესაც შავი ზღვის მთელი სანაპირო (მიჯრით) გადაჭიმირიდან ბიჭვინთამდე და ომ რომელთვისაც ქართველი მათა ჯაჭვაში და შეგრელები შეადგენდნენ ერთ დიდ ერსა და გაბმით ჰქილათ აღმოსავლეთ ნაპირი შავი ზღვისა და სამხრეთი ნაპირი ნახევრებით. შემდგომში ქართველები აღმოსავლეთით მიაწვნენ შავი ზღვის პირას შუაში გააძეს მეგრელ-ჭანების ტომები, დასახლდნენ ახლანდელს საცხოვრებელ ადგილზედ და გააცალებენ დიდი ხნის ერთად მცხოვრები მტები. ჩვენი პატივიცემული ისტორიების დიმიტრი ბაქრაძის აზრით კი, ახლანდელი გურულები მეგრელები არიან მხოლოდ დროთა ვითარებაში სრულიად გაქართველებულნი“. კიდევ ერთი მაგალითი: აკა-

განუჭრეტელი წყვდიადით მოსილი...“ ეს მეფე თუ გამგებელი იყერობს ეგრისს (დ. ბაქრაძე დამკურობლის გვარს არ ასახელებს, ჩანს შემზარავიდ მიაჩნია ეს) და ხდება აღმოსავლეთიდან ქართული ტომების ინფილტრაცია ეგრისის შავი ზღვის რაიონებში, სადაც მძლავრობდა ელინური კულტურა.

დიმიტრი ბაქრაძის აზრი დიდად ემთხვევა ლაში მოღვაწის ხასან-აღას ნათქვამს: “ზენ, ლაზები, მეგრულებთან ერთად ერთ ტომს შეკადგენდით, რომ ამ ტომს ოდესაც შავი ზღვის მოქლი სანაპირო (მიჯრით) ეგავათ... და რომ რომელიდაც ქართველთა მეფე თავს დასხმია ლაზებს, გაყო ისინი შუაში და ლაზები ჩაუ-

კერ წასულა და კერ შესულა
კოლხეთის სამეფოს ტერიტო-
რიაზე.
ამის შემდეგ ვახტანგ გორგა-

ნათქვამი: საქართველო არა
მარტო ეგრობული, არამედ მსო-
ფლიო ცივილიზაციის საწყისია.
ამას ადასტურებს მრავალი ის-
ტორიული, არქეოლოგიური
წყარო, ანტიკური, ბერძნული ცი-
ვილიზაციის წინა პერიოდის მა-
სალები, მრავალი უცხოელი მეც-
ნიერი.

...საფუძველის მოკლებულია
მროველის მტკიცება, რომ “აქა-
მომდის ქართლოსიანთა ენა
სომხური იყო, რომელსა
ზრახავდეს, ხოლო ოდეს შემო-
კრძეს ესე ურიცხვნი ნათესავნი
ქართლისა შინა, მაშინ ქართ-
ველთაცა დაუტოვეს ენა
სომხური და ამით ყოველთა ნა-
თესავთაგან შეიქმნა ენა ქარ-
თული”. დაუჯერებელია მროვე-
ლის კონცეფცია ქართველების
აღრეველი წარმომავლობის, ქართ-
ველი ტომების სხვადასხვაობის
შესახებ... მროველის მიხედვით
ძველი წელთაღრიცხვის V-IV
საუკუნეებში ქართლში აღრევ-
ლად ცხოვრობდნენ ქართველები,
სომხები, ყიზნადები, ხაზარები, ასუ-
რელები, ბენ-თურქები და ეს
“აღრევლი” ხალხი ექვს სხვა-
დასხვა ენაზე მეტყველებდა, მა-
გრამ უპირატესი ენა სომხური
ყოვილა.

მთელი ცეკვილიზებული სა-
მყარო აღფრთოგანებული იყო
არგონავტების ისტორიით, აიგტით,
და ვთომ მროველს ამის შესახებ
არაფერი გაუგონია. მროველი
არც “იძერიას”, კოლხეთს, პერეთს,
ალბანეთს ასესნებს.

յրտօնածո ქվեյան օյս, մացրած
մօևմա մօտօտքօձ յարտզելցիօն մօյը
և եւագաւասեցա յտնարժէն -
յարտլուսօն, քշրուսօն դա ցշրուսօն
տառծանց երթ ար ճամպչութը ուն
անբոր, բար աղմուսացլցը դա ճա-
սացլցը յարտզելցիօն եւագաւասեցա
վարմութեացլուծ պէտո՞ւ? (Ժ. Ֆոնօ).

“ძველია, არახალია”.

“କେଉଁ କେବେଳିବୁ କ୍ଷାଣିତରୂପ ଫେର-
ଗର୍ବୀରିକୁ” ମରିଯାଦାଲୋକିରାଜାଙ୍ଗଠିତ

ნაბოვნი არ არის და იგი თოთქოს
სომხურიდან ქართულადაა ნა-
თარგმნით (განა ზოგიერთი ტვინ-
გახურებული სომეხი ურცხვად
არ აცხადებს იხეთ სიბოროტე-
მორეულ სიცრუეს, რომ “ვეჯის-
ტყაოსანი” სომხურად დაწერა
პოეტმა აშოგ რესთაველიანმა,
ქართველებმა იგი ქართულად
თარგმნეს, სომხური დედანი კი
დაწვესო – “ილორის” რედაქცია),
აგრეთვე, მროველის სომხური
ორიენტაცია, ბევრ ეჭვს იწვევს.

